

6461 SAYILI TÜRKİYE DEMİRYOLU ULAŞTIRMASININ
SERBESTLEŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN SONRASI TCDD’NİN HUKUKİ
STATÜSÜ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed GÖÇGÜN

İbn Haldun Üniversitesi, muhammed.gocgun@ihu.edu.tr

ÖZET

İdarenin iktisadi ve sınai alandaki kamu hizmetlerinin hukuki rejimi, ekonomik gerekleri yerine getirmek suretiyle piyasada aynı alanda faaliyet gösteren aktörlerle rekabeti sağlamak ve maksimum verimi gerçekleştirmek amacıyla özel hukuka tabi kılınmıştır. İdari teşkilat içerisinde yer alan ve idarenin ilgili piyasada bir özel hukuk kişisi gibi faaliyet göstermesinin tezahürleri olan Kamu İktisadi Teşebbüsleri, hukuksal kimliklerini 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kazanmışlardır. Adı geçen KHK ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri; İktisadi Devlet Teşekkülü ve Kamu İktisadi Kuruluşu olarak tasnif edilmiştir. Bu ayırımın temelinde üretilen hizmet ve malların tekel niteliğinde olup olmaması ve bunun sonucunda üretilen bu hizmet ve malların bir imtiyaz teşkil edip etmediği yer almaktadır.

Ülkemizde 162 yıldır faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) 1984-2013 yılları arasında Kamu İktisadi Kuruluşu olarak hizmet vermiş ve 1.5.2013 tarih ve 6461 sayılı Kanunla İktisadi Devlet Teşekkülü statüsüne geçmiştir. Söz konusu Kanun’un adından da anlaşılacağı gibi demiryolu ulaşımını tekelinde bulunduran TCDD’nin bu tekeli ve bu alandaki imtiyazlı hukuki statüsüne yasa koyucu tarafından son verilerek Avrupa Birliği mevzuatına da uyumlu olacak şekilde demiryolu ulaşım faaliyetlerinin serbestleştirilmesi sağlanmıştır. Belirtmek gerekir ki bu serbestleşme ve tekel niteliğinin ortadan kalkması demiryollarında yapılacak taşıma faaliyetine ilişkin olup TCDD, ulusal demiryolu altyapı ağı üzerindeki demiryolu trafiğini tekel olarak yönetmekle görevlendirilmiştir. 6461 sayılı Kanunla TCDD’nin bir bağlı ortaklığı olarak kurulan TCDD Taşımacılık A.Ş. ise Yüksek Hızlı Tren ya da Marmaray gibi güncel ve nitelikli projeleri gerçekleştirerek taşımacılık sektöründe özel hukuka tabi olarak faaliyet gösteren kamusal bir aktör olarak konumlandırılmıştır.

Bununla beraber bu yasal gelişmeler basında ve kamuoyunda TCDD’nin özelleştirilmesi olarak da algılanmış ve çeşitli eleştirilerle karşılaşmıştır. Halbuki özelleştirme, çeşitli hukuksal prosedürlerin takip edilmesini gerektiren ve bu prosedürler sonucunda önemli hukuki sonuçlar doğuran teknik, somut ve objektif bir süreçtir. Dolayısıyla 6461 sayılı Kanun sonucunda ortaya çıkan hukuki sürecin idare hukuku kuralları ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun bakımından da ele alınması gerekir.

Bu doğrultuda çalışmamızda 6461 sayılı Kanun temel alınmak suretiyle TCDD’nin ve bağlı ortaklıklarının hukuki statüleri ile ulaştırma kamu hizmetinin yürütülmesindeki rolleri; kamu hizmetinin asıl sahibi olan, yeni adıyla, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının yetkileri çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: TCDD, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Özelleştirme